

ДО ВИВЧЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЕДАФІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ ПРИШКІЛЬНИХ СТАДІОНІВ КРИВОГО РОГУ

С.О. Марченко

асистент кафедри ботаніки та екології

Криворізький державний педагогічний університет

Вступ. В умовах урбоекосистем рослинний та ґрунтовий покрив формується під дією індустріальних чинників. Рекреаційні ландшафти утворюються як наслідок антропогенного перетворення ґрунтового покриву під час створення міських екосистем з неоднорідними едафічними умовами, які впливають на формування спонтанного компоненту рослинного покриву рекреаційних ділянок, а відповідно і на диференціацію рослинності. Едафічні умови відіграють одну з повідних ролей для розвитку рослинного покриву. Дослідженням ґрунтового та рослинного покриву регіону присвячені роботи ряду вчених [3, 5, 6]. Едафічні умови розвитку рослинного покриву рекреаційних ділянок потребують більш детального вивчення.

Мета роботи. Метою роботи є виявлення едафічних умов розвитку рослинних угруповань пришкільних стадіонів м. Кривого Рогу.

Об'єкт та методи дослідження. Наше дослідження проводилось на 3 ключових ділянках, які відрізняються між собою географічним розташуванням, рельєфом, умовами зволоження та ґрунтовим покривом.

Під час дослідження було зроблено та опрацьовано близько 300 повних геоботанічних описів та закладено 3 розрізи які приурочені до контурів геоботанічних досліджень. Виділення фітоценозів, флористична структура угруповань, виявлення вмісту гумусу в ґрунті визначені згідно загальноприйнятих методик [1, 2, 4]. Запаси гумусу розраховані з урахуванням вмісту гумусу, щільності ґрунту та його кам'янистості.

Результати та їх обговорення. Рекреаційні ділянки оздоровчого призначення розташовуються на півдні міста стадіон ЗОШ №102, півночі – стадіон ЗОШ №116, в районі з низьким рівнем забруднення – стадіон ЗОШ №33.

Ділянка, яка розташована в районі маловисотної забудови на стадіоні ЗОШ № 102 характеризується трав'янистим покривом утвореним *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik, *Convolvulus arvensis* L., *Lolium perenne*, *Trifolium pratense* L., *Plantago major* L., *Poligonum aviculare* L., *Elytrigia repens* L., *Taraxacum officinale* Webb ex Wigg. тощо. Загальне проективне покриття якого складає 35-50%. Ґрунтовий покрив представлений ристоземом на урбаноземі.

На північній ділянці в районі багатоповерхової забудови (стадіон ЗОШ № 116) трав'янистий покрив має загальне проективне покриття 50-70%, сформований видами – *Elytrigia repens* L., *Lolium perenne* L., *Poligonum aviculare* L., *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik, *Ambrosia artemisifolia* L. *Plantago lanceolata* L., *Falcaria vulgaris* Bernh., *Trifolium repens* L., *Echium vulgare* L., *Hordeum leporium* Link., *Melilotus officinalis* L. *Erigeron canadensis* L., тощо. Едафічні умови формує ристозем малопотужний на палевих суглинках зі слабкими ознаками солонцювання.

Третя ділянка розташована в районі багатоповерхової забудови на стадіоні ЗОШ № 33 має трав'янистий покрив з загальним проективним покриттям 30-50%, представлений видами - *Poligonum aviculare* L., *Elytrigia repens* L., *Lolium perenne* L., *Ambrosia artemisifolia* L., *Malva neglecta* Wallr., *Artemisia austriaca* Jacq. L., *Bromus tectorum* L., *Potentilla argentea* L., *Achillea submellifolium* Klokov et Krejtzka, *Convolvulus arvensis* L. тощо. Ґрунтовий покрив утворений ристоземом на урбаноземі.

Едафічні умови розвитку рослинності пришкольних стадіонів відзначаються примітивними насипними ґрунтами (табл.1).

Таблиця 1

Диференціація едафічних умов розвитку трав'яної рослинності пришкільних стадіонів

Генетичний горизонт	Потужність (см)	Вміст гумусу %	Запаси гумусу т/га
стад.ЗОШ№102			
H _{ag}	0-15	4,07	85,47
H _{rag}	15-22	1,6	38,08
D	від 22 і глибше	-	-
стад.ЗОШ№116			
H	0-10	5,52	77,28
	10-20	3,14	43,96
HP	30-40	1,66	23,24
P	30-40	0,25	3,50
стад. ЗОШ №33			
H _{ag}	0-10	2,6	36,40
HP	10-20	0,91	12,74
U	20-30	1,01	14,14
	30-40	1,11	15,54

Найбільший запас гумусу 77,28 т/га на стадіоні ЗОШ № 116, а найменший – на стадіоні ЗОШ № 33. В ґрунтовому покриві стадіону ЗОШ № 102 відмічається наявність різноманітних домішок техногенного походження, штучно привнесених. На стадіонах (крім стадіону ЗОШ № 116) чітко прослідковується скелетність горизонтів.

Висновки. Найголовнішими чинниками диференціації рослинності є урбаністична трансформація ґрунтів, що характеризується неоднорідними едафічними умовами, які викликають спонтанне заростання трав'янистим рослинним покривом рекреаційних ділянок. Ґрунтовий покрив на рекреаційних ділянках утворений ристоземами з різним ступенем диференціації горизонтів, які утворені на скальпованих зональних ґрунтах.

Список використаної літератури

1. Аринушкина Е.В. Руководство по химическому анализу почв / Е.В. Аринушкина. – М.: Изд-во МГУ, 1970. – 388 с.
2. Быков Б.А. Геоботаника / Б.А. Быков. – Алма-Ата: Наука, 1978. – 288 с.

3. Кучеревський В.В. Конспект флори Правобережного степового Придніпров'я / В.В. Кучеревський. – Д.: Проспект, 2004. – 292 с.
4. Орлов Д.С.. Практикум по біохимии гумуса / Д.С. Орлов, Л.А. Гришина, Н.Л. Ерошичева. – М.: Изд-во МГУ, 1969. – 159 с.
5. Сметана М.Г. Синтаксономія степової та рудеральної рослинності Криворіжжя / М.Г. Сметана. — Кривий Ріг “І. В. І.”, 2002. – 132 с.
6. Сметана О.М. Біогеноценотичний покрив ландшафтно-техногенних систем Кривбасу / О.М. Сметана., В.В. Перерва. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – 247 с.